Az Országgyűlés kulturális bizottságának ülése

Az Országgyűlés kulturális bizottsága szerdán a Parlamentben ülést tartott. A tanácskozáson részt vett és felszólalt *Péter János*, az Országgyűlés alelnöke is. A testületet *Berecz János*, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának titkára ideológiai kérdésekről tájékoztatta.

A bizottság ülésén szóltak arról, hogy napjaink egyik fontos feladata a tulajdonosi tudat fogalmának értelmezése. Nehézségeink leküzdésének egyik fontos eszköze az olyan társadalmi közhangulat kialakítása, amely előmozdítja értékeink megőrzését és gyarapítását. Ugyancsak a közfigyelem előterében álló kérdés napjainkban a nemzet fogalmának témaköre. Vállalnunk kell történelmi múltunk eredményeit és hibáit is, ideje összegezni, feldolgozni és tanítani a közelmúlt történelmi fejlődésének tanulságait. Javasolták, hogy a művelődéspolitika vezetői bátorítsák azokat a kezdeményezéseket, amelyek nemzeti múltunk valóságos megismertetésére irányulnak. Felhívták a figyelmet arra is, hogy a magyarországi nemzetiségek művelődésének ügyét össztársadalmi feladatnak kell tekintenünk.

Az ülésen többen is rámutattak a közgazdasági gondolkodásmód társadalmi fontosságára, és a kiemelkedő teljesítményeket létrehozók eddiginél jobb anyagi és erkölcsi megbecsülésének szükségességére. Másfelől több képviselő beszélt arról is, hogy napjainkban gyakran olyan területeken lehet nagy jövedelmekhez jutni, illetve anyagi sikert elérni, amelyek a társadalom számára egyáltalán nem kiemelkedő fontosságúak, s ennek demoralizáló hatása súlyos veszélyeket hordoz. Az ülésen végül hangsúlyozták: a bizottsági munka tartalmi javítása és az információáramlás gyorsítása egyik feltétele annak, hogy a döntéshozatalban a jövőben erősödjön a parlamenti bizottságok szerepe.

Kiállítás és tanácskozás

Szerdán a Skála-Metró és a MÁV közös kongresszusi termében kiállítás nyílt az élelmiszer-kereskedelem közhasznú újításaiból. Mintegy 100-120 olyan ötletet, újítást mutatnak be, amelyek segítik az élelmiszer-kereskedelem munkáját, gyorsítják a kiszolgálást, könnyítik a nehéz fizikai munkát, energiát takarítanak meg, s fokozzák a biztonságot.

Figyelemreméltó újítás például az energiatakarékos hűtőtakaró, amely arra szolgál, hogy a nyitott tetejű bolti hűtőpultokból az üzlet zárva tartása idején ne „szökjön ki" a hideg, s a mirelitárut kisebb energiával is kellő hőfokon tarthassák. A Szolnok Megyei Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat újítói olyan bolti felvonót fejlesztettek ki, amely a hagyományos lift árának csak egytizedébe kerül, s nagymértékben tehermentesíti a dolgozókat az árumozgatás fáradalmaitól.

A kiállítást a belkereskedelem újítási hónapjának keretében azzal a céllal rendezte a Kereskedelemszervezési Intézet, hogy az újításokkal foglalkozó kereskedelmi szakemberek megismerkedhessenek a hasznos ötletekkel, tájékozódhassanak a már megvalósított újításokról, s elkerülhetőek legyenek a párhuzamos kutatások, fejlesztések.

A megnyitó után került sor az élelmiszer-kereskedelem újítóinak tanácskozására.

Vita tudomány és gyakorlat kapcsolatáról

Társadalomkutatások, politikai döntések

A társadalmi-gazdasági fejlődésünk az intenzív szakasz legkezdetén tart. A társadalmi-gazdaságirányítási rendszerünk továbbfejlesztése is csak az első lépéseket tette meg, ha ezt az intenzív fejlődés szükségleteihez mérjük.

Ebben az időszakban kiemelkedő szerepe van azoknak a társadalomtudományoknak, amelyek az emberek kapcsolatait és tudatformáit vizsgálják, s ezzel *társadalmi környezetet* teremtenek az anyagi-műszaki fejlődés és az innováció számára, de egyben a termelési-fejlesztési feladatokat *közvetlenül* is befolyásolják. Ilyen társadalomtudományi területek a közgazdaságtudományok, a statisztika, az ökonometria, a szociológia, stb.

Társadalmi-gazdasági fejlődésünk jelen szakaszában, az hogy a társadalomtudományok mennyiben tölthetik be funkciójukat, nem kis mértékben függ attól, *milyen a kapcsolatuk* a politikával (az általános és rész politikákkal).

Hazánkban az 1957 utáni időszakban a tudományos *kutatás szabadsága és a kutatók bevonása a döntéselőkészítésbe*, a kutatók és politikusok gyakran meglévő „perszonál uniója" alapvetően, országosan és a megyénkben is biztosítja a két társadalmi szféra gyümölcsöző együttműködését.

Esetenkénti ellentétük egyrészt a tudomány és a politika különbözőségeiből, és ezeknek kölcsönös figyelmen kívül hagyásából ered. Hiszen a tudomány a társadalmi valóság felszínével csak azért foglalkozik, hogy mélyére tudjon hatolni, a politikának a rövidtávú *felszíni* jelenségeket is komolyan kell venni. Ezen kívül más a két terület tevékenységének *időritmusa*. A tudomány inkább elméleti alternatívát nyújt hosszú távra, a politika nem kerülhet meg napi érdekütköztetéseket sem.

Másrészt a feszültség esetenként a tudomány és politika között nemcsak a fenti különbségből adódik, hanem a kölcsönös *türelmetlenségből* is. A politika sokszor hiányolja a társadalomtudományoktól *az előre mutató elméleti* tendenciák kidolgozását, s ebben nemegyszer igaza is van. Hiszen a társadalomtudományok a folyó társadalmi-gazdasági reformfolyamatokat elméletileg csak hiányosan alapozták meg. (Gyakran hallhatjuk, hogy a gazdaságirányítási rendszer elméleti megalapozása nem volt kielégítő, vagy a gazdaságelmélet nem látta előre az 1970-es évek közepének világgazdasági korszakváltását.) A kép azonban ennél bonyolultabb, mert a társadalomtudományok arra is rámutattak, hogy jelentős szervezeti-intézményi változások nélkül csak a működési rendszer megváltoztatása visszafogott eredményeket hozhat a gazdasági reform során.

A társadalomkutatások viszont azt hozzák fel a gyakorlati alkalmazókkal szemben, hogy tőlük gyakran a napi politikai döntések „tudományos" alátámasztását" várják. Továbbá esetenként úgy látják, hogy a politika túl sokat áldoz az ún. társadalmi értékek (társadalmi egyenlőség, humanizmus stb.) leltárán a hatékonyság rovására.

Ezek a feszültségek az alapvetően meglevő, *együttműködési készségen belül* találhatók. Erre utal az, hogy a politikai vezetés országosan (és megyénkben is) mindinkább bevonja a társadalomkutatókat a döntések előkészítésébe, sőt a döntésekbe is. (Pl. a Csongrád megyei Pártbizottság Gazdaság- és Szövetkezetpolitikai Bizottsága színvonalas vitát rendezett a kutatások és a gyakorlat kapcsolatáról.)

A társadalomtudományok akkor szolgálják a politikát jól, ha a marxizmus—leninizmus elmélete és módszere alapján *felhasználható* eredményeket dolgoznak ki a politika számára. Ugyanakkor a politika pedig rendelkezik azzal a toleranciával, hogy többre becsül egy előrevivő kritikát, mint két fejbólintást, illetve egy koncepciózus tévedést, mint két felületes igazságot.

A társadalomtudományok legszélesebb köre azáltal is segítheti a politikai döntések érvényesülését, ha az eddigieknél erőteljesebben közreműködik a *történelmileg is változó reális szocializmuskép megalkotásában*. Ha — kissé leegyszerűsítve — a *szocializmusképen a társadalmi-gazdasági viszonyok lényegét kifejező eszmerendszert* értjük, akkor ez a szocializmuskép történelmileg is változik: a változás fő vonulatát a szocializmus ténylegesen változó viszonyai adják, de a történelmi „jellemzők" esetenként abból adódtak, hogy a társadalomtudományok nem tudták vagy nem is tudhatták a szocializmus megfelelő eszmerendszerét felvázolni. Egyrészt saját gyengeségei, másrészt a politika kettős korlátozó hatása miatt: amennyiben esetenként a napi jelenségek kutatását ösztönözte, s amennyiben a valóságot voluntarisztikusan alakította.

A társadalomtudományoknak a szocializmuskép kidolgozásában egyrészt ez a feladata, hogy feltárják a *szocializmus társadalmi értékeinek változását*. (Nyilvánvaló ma a teljes foglalkoztatottság, a női emancipáció stb. kérdése is másképp merül fel, mint évtizedekkel ezelőtt. Másrészt kigyomlálja a szocializmusképből a sokszor feltételek nélkül meghatározott, *túldimenzionált célokat.*) Gondolhatunk itt arra, hogy a gazdaság túlcentralizált és túlkoncentrált rendszere nem szükséges eleme a szocializmusképnek.) Hadmadszor, a szocializmusképbe nem férnek bele *a távoli kommunizmusképből* visszahozott elemek sem. Amilyenek: a társadalmi egyenlőség egyenlősdivé fajulása, a szociálpolitika és a munka szerinti elosztás nem megfelelő viszonyának kialakítása. Ugyanis e hibás elemek a legfontosabbnak, a gazdasági hatékonyságnak a visszafogásával még az érett szocializmus építését is gátolják.

Mindezek mutatják, hogy az előttünk álló feladatok a társadalomirányítás korszerűsítése, az innovációs-kreatív tevékenység fellendítése, a természet- és a műszaki tudományok mellett a társadalom-gazdaságtudományok magas fokú aktivitását követelik meg.

Nagy Lajos
egyetemi tanár, JATE

Onkológusok kongresszusa

Megkezdődött a Magyar Onkológusok Társaságának XVI. kongresszusa szerdán Budapesten, a Kongresszusi Központban. A megnyitóülésen *dr. Medve László* egészségügyi miniszter üdvözlő beszédében hangsúlyozta: a következő tervidőszakban az eddigieknél jobban kell hasznosítani az anyagi és szellemi erőket a daganatos betegségek elleni küzdelemben. Szükséges többek között, hogy az egészségügyi szervek, intézmények országszerte megszervezzék a rákszűrő vizsgálatokat, lehetővé tegyék a rákbetegségek korai felderítését.

A tűz háborúja

Színes, szélesvásznú, kanadai film. Rendezte: Jean-Jacques Annaud. J. H. Rosny A tűz meghódítása című regénye nyomán írta: Gérard Brach. Operatőr: Claude Agostini. Zene: Philippe Sarde. Főbb szereplők: Everett McGill, Rae Dawn Chong, Ron Perlman, Nameer El-Kadi.

Tavasszal, mikor az egyik filmhét alkalmával Budapesten műsorra tűzték A tűz háborúja — akkor még „meghódítása" — című filmet, ismerősöm úgy döntött, elviszi rá csemetéjét. Mondván, hadd tanuljon, úgyis érdekli a történelem. A kis srác hatéves. Hogy végül látta-e, nem értesültem róla. Arról mindenesetre igen, hogy most a széles mozihálózatban csak tíz évvel korosabbaknak — érettebbeknek? — ajánlják. Ennek oka — s valószínűleg annak is, hogy a filmet csak hosszas vita után engedték vászonra nálunk — azt hiszem, nemcsak az élethűen vérengző jelenetekben keresendő. Más, a felnőttek oldaláról megközelítve a kérdést, szimpatikus állásfoglalásnak tűnik az alkotók részéről, hogy nem hallgattak álszemérmetesen arról, hogy a harci technika mellett természetesen az ősember szexuális kultúrája is fejlődött. Ki gondolná, hogy ezt a területet is lépésről lépésre fedezték fel, mint a pattintott kőszerszám után a csiszoltat...

Azért még sok egyebet is megtudhatunk a fimből. Beleszámítva természetesen, hogy készítői is a jelenlegi halandó embertársadalom tagjai közül kerültek ki, s adottnak tekintve „a tudomány mai állását" nem rendelkezhetnek lényegesen újabb vagy mélyebb ismeretekkel, mint a téma iránt érdeklődő kortársaik. Nem is bonyolódnak kockázatos tudományoskodásba, tartózkodnak a meghökkentő felfedezésektől. Nem markolnak sokat: ha egyéb céljuk lehetett az ős-sci-fi szórakoztatáson kívül, legfeljebb az illúzió, hogy segítenek felfogni, elképzelni a nyolcvanezer évvel ezelőtti világot. (Amely világ persze ugyanúgy nem fér a fejünkbe, mint a majdani harmincadik század.)

Az alkotók dicséretére: szinte nem is kételkedünk, így volt-e valójában. Ők már sokkal hamarabb gondoltak a szkeptikus nézőre — minden lehetséges kérdésre, ha másképp nem, fantáziájuk segítségével tulajdonképp hihető választ adnak. Mert hát, az ember olyasfajta bakikat keres, mint amikor — jól emlékszem? — az Egri csillagokban az egyik várbeli vitéz a csata hevében magán felejtette karóráját. Itt pedig, ha el is tűnődünk, hogyan lehet az egyébként majomhoz hasonlóan ápolt ősférfiú épp csak picit borostás — időben megnyíratnak: hát lerágják egymás szőrzetét, beretva híján. Tényleg minden igaznak és igazinak látszik, azokon a leküzdhetetlen akadályokon kívül, hogy napjainkra kihaltak a mamutok és a kardfogú tigrisek. Ám találékony filmeseinknek, ez sem jelent problémát — ha nincs mamut, szőrcsimbókokkal ragasztják tele az elefántot, meg agyarat applikálnak az oroszlán szájába, és kész. Nem is kell hozzá egy E. T.-hez, vagy Cápához hasonlóan bonyolult és drága művi szerkentyű, elég szabadjára engedni egy-két állatkertet.

Ha már a találékonyságnál tartunk, jó dolga lehetett az ötven maszkmesternek, akik kiélhették ambíciójukat, míg megalkották a különféle, mégis kiköpötten kőkorszaki alakokat. Csakúgy lubickolhatott a feladatában Anthony Burgess — a nálunk is sikert aratott Egy tenyér, ha csattan írója — ki a több mint kétszáz „érzékhangot" alkotta meg, melyen a film szereplői „beszélnek". E nyelv többnyire hangutánzó, s indulatszavakból, valamint egy-egy kulcskifejezésből áll. Segítségével nemcsak egymást értették, a mai nézőnek is képesek üzenni: vegyük tudomásul, hogy már az ősember szívében is égett az — atra.

Varju Erika

Ülést tartott az Országos Béketanács

Szerdán Budapesten ülést tartott az Országos Béketanács. A testületet *Horn Gyula* külügyi államtitkár tájékoztatta időszerű nemzetközi kérdésekről.

Sebestyén Nándorné, az OBT elnöke megnyitójában kiemelte: a magyar békeszerető közvélemény örömmel fogadta a genfi szovjet—amerikai csúcstalálkozó létrejöttét, amely lehetőséget teremtett a vitás kérdések eddiginél reálisabb elemzésére, a nézetek közelítésére. A konstruktív szellemű eszmecserék megteremtették a tárgyalások folytatásához a lehetőséget. A fegyverkezési hajsza megfékezése, a béke megszilárdítására vonatkozó konkrét döntések meghozatala, a világűr militarizálásának megakadályozása azonban további tárgyalásokat sürget.

A Béke-világtanács megalakulásának 35. évfordulójáról megemlékezve hangoztatta: a BVT mindig igyekezett előmozdítani a helyi konfliktusok megoldását, s nagy érdemei vannak egyes helyi háborúk megszüntetésében, a nemzetközi szolidaritás erősítésében a függetlenségükért harcoló népek támogatásában. A szervezett béke-világmozgalom megalakulása óta olyan erővé vált, amelyet ma már nem lehet figyelmen kívül hagyni — mondotta.

Az elnöki bevezetőt követően a magyar békemozgalom nemzetközi tevékenységéről készült értékelést *Horváth Éva*, az OBT titkára terjesztette elő. Mint elmondta, az OBT a nemzetközi békemozgalom tennivalóival összhangban eredményes munkát végzett az idén. Tevékenysége közmegbecsülésnek örvend, munkája széles körű érdeklődésre tart számot. Általános tapasztalat, hogy a szocialista országok békemozgalmai az idén elsősorban kétoldalú kapcsolataik ápolására, lehetőség szerint fejlesztésére fordították figyelmüket. A nemzetközi békemozgalom aktuális kérdéseinek érdemi megvitatását, a közös feladatok meghatározását szolgálták a szocialista országok békemozgalmi konzultációi is.

A hozzászólók között *Bárd András*, az OBT ifjúsági békebizottságának elnöke elmondta, hogy a programjai közül kiemelkedett a törökmezei ifjúsági tábor, a pusztavacsi békefesztiválon a Békecentrum munkájában való részvétel, a VIT hazai előkészítő akciói, az egyre szaporodó békeklubok és közösségek munkájának segítése. *Vadász Anna*, a HNF Győr-Sopron megyei bizottságának titkára a népfront és a békemozgalom együttműködéséről beszélt, hangsúlyozva, hogy az OBT elvi irányításával és kiadványaival hasznos tevékenységet nyújt a népfrontaktivistáknak. *Vályi Gábor*, az OBT elnökségének tagja a most befejeződött európai kulturális fórum jelentőségéről szólt. Több OBT-tag, köztük *Molnár Lászlóné*, a Kazincbarcikai Vízművek raktárosa tett javaslatot felszólalásában a nemzetközi békeév egyes programjaira.

A hozzászólásokat követően *Pethes Imre*, az Esperantó Béke-Világmozgalom elnöke bejelentette: a mozgalom kitüntető jelvényét adományozták a magyar békemozgalomnak eredményes tevékenysége elismeréseként. A kitüntető jelvényt *Barabás Miklós*, az OBT főtitkára vette át.

(MTI)

Magyar—lengyel textilkonferencia

A Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület és a Lengyel Textilipari Egyesület közös szervezésében szerdán magyar—lengyel textilkonferencia kezdődött Budapesten. A kétnapos konferencián a résztvevők — magyar és lengyel textilipari vállalatok szakemberei — a korszerű textilkészítési és termelésirányítási rendszerekben rejlő lehetőségekről, az eddig elért eredményekről, a továbbfejlesztés lehetőségeiről tanácskoznak.

A lengyel előadók egyebek között foglalkoznak azzal, hogy a selyemiparban és a poliészterszálak gyártásában miként csökkenthető az energiafelhasználás. A géppark korszerűsítésével, új technológiák kidolgozásával a lengyel textilipari vállalatok az utóbbi években 17-40 százalékos energiamegtakarítást értek el. A tanácskozáson a lengyel szakemberek ismertették a pamutiparban és a kötött-hurkolt méteráruk készítésénél elért új, energiatakarékosságot eredményező technológiai eljárásokat is